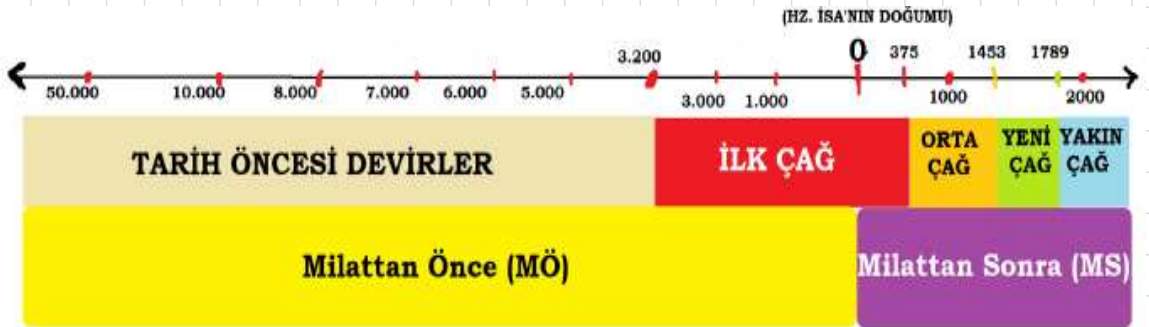

ANADOLU'NUN İLK YERLERİNDE YAŞAM

TARİHE YOLCULUK

- Geçmişte yaşanmış olayları neden-sonuç ilişkisi içinde yer ve zaman göstererek, belgelere dayalı inceleme yapan bilim dalına **Tarih** denir.
- Tarihi olayların daha kolay incelenebilmesi için zaman, Yüzyıllara ve Çağlara ayrılmıştır.
- Tarihi çağlar yazının icadıyla başlar. Yazının icadından önceki dönemler “tarih öncesi çağlar” yazının icadından sonraki döneme ise “tarih çağları” adı verilmiştir.
- Tarih öncesi devirler ö dönemde kullanılan eşyalara göre ayrılmıştır. (Taştan eşyaların yapıldığı döneme Taş devri, Madenden yapıldığı döneme de Maden devri denmiştir.)

- Yüzyıllık zaman dilimlerine **yüzyıl** ya da **asır** denir.
- Milad**, Hz. İsa'nın doğu günüdür. Hz. İsa'nın doğumundan önceki dönemlere Milattan Önce (M.Ö), Hz. İsa'nın doğumundan sonraki dönemlere de Milattan Sonra (M.S) denir.

- Benzer özellikler taşıyan, insan yaşamında birçok değişikliklere ve yeniliklere yol açan önemli bir olayla başlayıp yine önemli bir olayla biten zaman dilimine **çağ** denir. Tarih Öncesi Çağlar: Taş Çağı (Eski, Orta, Yeni), Maden Çağı (Bakır, Tunç, Demir) vardır. Tarih Çağları: İlkçağ, Ortaçağ, Yeniçağ ve Yakınçağ olmak üzere dört bölüme ayrılmıştır. İlkçağ: Yazının icadından (M. 3200) Kavimler Göçüne (MS 375) kadar olan dönemi kapsar. Ortaçağ: Kavimler Göçünden (MS 375) İstanbul'un fethine (1453) kadar olan dönemi kapsar. Yeniçağ: İstanbul'un fethinden (1453) Fransız İhtilaline(1789) kadar olan dönemi kapsar. Yakınçağ: Fransız İhtilalinden (1789) günümüze kadar olan dönemi kapsar.

TARİH ÖNCESİ ÇAĞLAR		TARİH ÇAĞLARI			
TAŞ ÇAĞI	MADEN ÇAĞI	İLK ÇAĞ MÖ 3200 MS 375	ORTA ÇAĞ 375-1453	YENİ ÇAĞ 1453-1789	YAKIN ÇAĞ 1789-
1. Eski Taş Çağı 2. Orta Taş Çağı 3. Yeni Taş Çağı	1. Bakır Çağı 2. Tunç Çağı 3. Demir Çağı	Yazının icadından Kavimler Göçü'ne kadar olan dönemi kapsar.	Kavimler Göçü'nden İstanbul'un Fethi'ne kadar olan dönemi kapsar.	İstanbul'un Fethi'nden Fransız İhtilali'ne kadar olan dönemi kapsar.	Fransız İhtilali'nden günümüze kadar olan dönemi kapsar.

UYGARLIK

- Bir ülkenin veya bir toplumun maddi ve manevi varlıklarını; düşünce, sanat, bilim ve teknoloji ürünlerinin tümünü ifade eder.
- Anadolu ve Mezopotamya'da geçmişten günümüze birçok uygarlık yaşamıştır.

- Anadolu ve Mezopotamya'da geçmişten günümüze birçok uygarlık yaşamasında bazı faktörler etkili olmuştur. Bunlar;

İklim şartlarının uygun olması,

Su kaynaklarının olması,

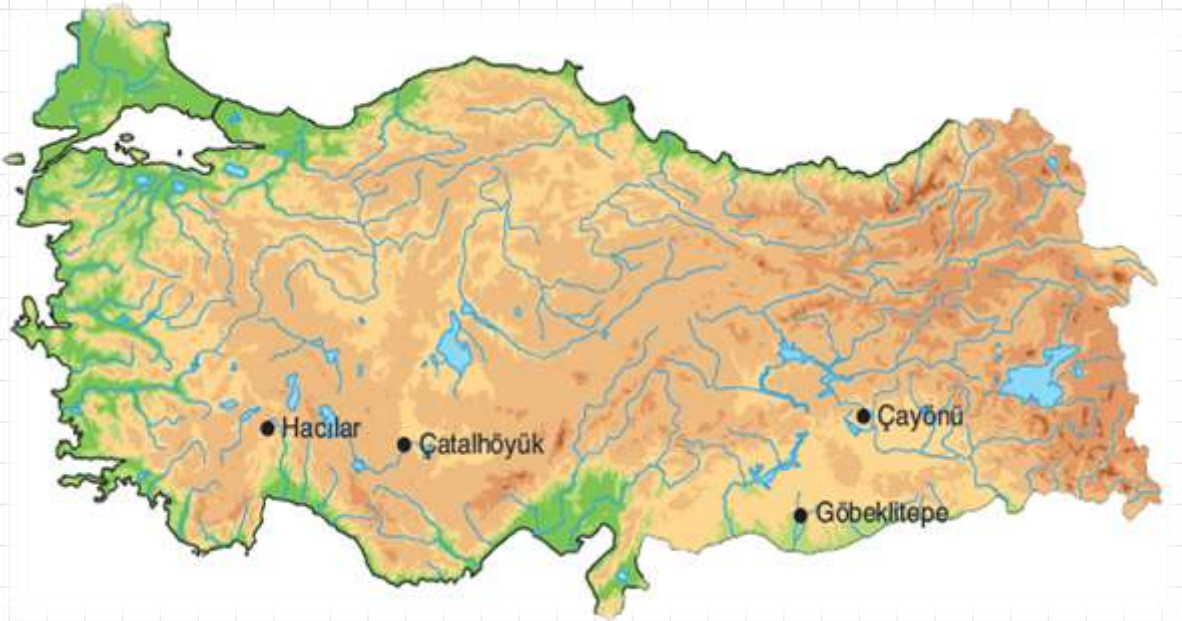
Tarıma elverişli alanların olması,

Ticaret yolları üzerinde olması,

Güvenlilik açısından uygun olması
gibi nedenlerdir.

- Tarih öncesi dönemde Anadolu'daki ilk yerleşim ve ibadet merkezlerinden bazıları şunlardır:

1. Göbeklitepe (Şanlıurfa)
2. Çayönü (Diyarbakır)
3. Çatalhöyük (Konya)
4. Hacılar (Burdur)

GÖBEKLİTEPE

- Şanlıurfa'nın 20 kilometre kuzeydoğusunda yer alır.
- Arkeolojik bulgular Göbeklitepe tarihinin MÖ 10 000 yılına kadar uzandığını ortaya koymaktadır.
- Etrafında herhangi bir yerleşim yeri olmayan Göbeklitepe dünyanın en eski ibadet yeri olarak kayıtlara geçmiştir.
- Neolitik Çağ'a ait olduğu düşünülen bu yapıda T biçimindeki 10-12 dikilitaş yuvarlak planda dizilmiş, araları ise taş duvarlarla örülmüştür.
- Bu dikilitaşların çoğu üzerinde insan, eller ve kollar, çeşitli hayvan ve soyut semboller, kabartılarak veya oyularak betimlenmiştir.
- Yapılan kazılarda çıkartılan bazı heykel ve taşlar, Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir.
- Tapınağın yapıldığı dönemde avcı-toplayıcı yaşam tarzı hakim olduğu gözlenmiştir.
- Kazılarda ortaya çıkarılan anıtsal mimari, Göbeklitepe'yi eşsiz ve özel bir yapı kılmaktadır. Bu bağlamda, UNESCO tarafından 2011 yılında Dünya Mirası geçici listesine alındıktan sonra 2018'de kalıcı listeye girdi
- Bölgedeki arkeolojik kazılar devam etmekte olup ulaşılan her yeni bilgi ve bulgu bölge ve insanlık tarihine ışık tutmaktadır.

ÇAYÖNÜ

- Diyarbakır'ın kuzeybatısında, Ergani Ovası'ndadır.
- İlk yerleşimin MÖ 8200'lerde olduğu tespit edilen bölgede MÖ 4200 yılına kadar yaşam devam etmiştir.
- Taş temelli kerpiç binaların ilk örnekleri bu bölgede yapılmıştır.
- Çayönü'nün ilk sakinleri avcı-toplayıcı bir yaşam sürmüşlerdir.
- MÖ 6000'lere gelindiğinde bölge insanı hem hayvanları evcilleştirmiş hem de tarımsal üretime geçmiştir.
- Çayönü sakinleri eşya yapımında da ileri gitmişlerdir. Ergani'deki bakır yataklarından çıkardıkları bakırla birçok eşya yapmışlardır.

ÇATALHÖYÜK

- Konya'nın Çumra ilçesinin 10 kilometre doğusundadır.
- Bölge 1958'de keşfedilmiş ve 1961-1963 yılları arasında arkeolojik kazılar yapılmıştır.
- Milattan önce 7000 yıllarından itibaren Cilalı Taş Devri ve Bakır Çağı'nda yerleşim yeri olarak kullanılmış arkeolojik kalıntılardan oluşmaktadır.
- Arkeolojik kazılarda 13 yapı katı ortaya çıkarılmıştır. Bu bulgu dünyanın en eski yerleşim merkezinin Çatalhöyük olduğunu ortaya koymuştur.
- Konut yapımında kerpiç, ağaç ve kamış kullanılmıştır. Binalar arasında sokak olmayıp bitişik nizamlı binalar vardır.
- Yırtıcı hayvanlardan korunabilmek için evlere pencere ve kapı yapılmamış, girişler çatıdan sağlanmıştır.

- Üretici toplum yapısına geçilen Çatalhöyük'te temel geçim kaynağı tarım, hayvancılık ve avcılık olmuştur.
- Yapılan kazılarda obsidyen aynalar, topuz başları, taş boncuklar, el değirmenleri, öğütme taşları, taş yüzükler, bilezikler, el baltaları, keserler, oval bardaklar, derin kaşıklar, kepçeler, iğneler, cilalanmış kemikten kemer kopçaları ve kemik aletlere ulaşılmıştır.
- Çatalhöyük'teki arkeolojik kazılarda ulaşılan 5-15 santimetrelilik heykelcikler bölgede tapınma kültürünün başladığını ortaya koymaktadır.

HACILAR

- Burdur'un 25 kilometre güneybatısındadır.
- Toplamda 9 yerleşim tabakası bulunan Hacılar'da ilk yerleşim MÖ 7000'lere kadar uzanmaktadır.
- Kare veya dikdörtgen biçiminde taş temel üzerine oturtulan evler kerpiçten yapılmıştır.
- Evlerin içinde kutsal alanlar ve çanak çömlek atölyeleri vardır.
- Üretici toplum yapısının olduğu Hacılarda temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır.
- Seramikten yapılan birçok araç (kase, tabak, vazo, vs.) süslemeleriyle de dikkat çeker.

